

Kiss Máté Attila¹

Álhírek bűvöletében – A dezinformációk elleni fellépés kilátásai

Under the Spell of Fake News – Prospects for Action against Disinformation

A hagyományos konfliktusok küszöbhatárainak szintje alatt végzett hibrid tevékenységeknek köszönhetően a civil szféra és az azt körülvevő információs környezet is részévé, illetve egyes esetekben eszközévé vált az államok és csoportok közötti szembenállásnak. Ennek az elmúlt években egyre inkább előtérbe kerülő elemei a dezinformációs tevékenységek, amelyek több évszázada részei a társadalmi megtévesztésnek, azonban a globalizációnak, valamint az elmúlt időszakban egyre inkább felgyorsuló technológiai és információfogyasztási szokásváltozásoknak köszönhetően egyre jobban előtérbe kerülnek politikai szinteken is. A dezinformációk terjedése komoly kihívást jelent a demokráciák számára, és az elmúlt időszak tanulságai rámutattak, hogy közvetlen veszélyt jelenthetnek az emberi egészségre és életre is. A technológia fejlődésével és a dezinformációk terjesztésének alacsony költsége miatt az államilag támogatott dezinformációs tevékenységek eddig nem látott méreteket öltve lehetnek képesek a demokratikus diskurzus és államok belügyeinek befolyásolására, valamint nemzetközi szinten az államok közötti konfliktusok eskalálására.

Kulcsszavak: dezinformáció, hibrid tevékenységek, mesterséges intelligencia, álhírek, befolyásolás

Due to hybrid activities below the thresholds of traditional conflicts, the civil sphere and the surrounding information environment has become part and, in some cases, the tool for conflicts between states or certain groups. Disinformation activities, which have been part of social deception for centuries, have become increasingly prominent in recent years but are also gaining prominence at the political level due to globalisation and changes in technological and information consumption patterns that have accelerated in recent times. The spread of disinformation is a serious challenge for democracies and recent lessons have shown that it poses a direct threat to human health and life. Due to the rapid development of technology and the low cost of the

¹ Kiss Máté Attila okleveles nemzetközi biztonság- és védelempolitikai szakértő. E-mail: kissmate46@gmail.com

dissemination of disinformation, state-sponsored activities have unprecedented proportions capable of influencing democratic discourse and a state's internal affairs, as well as escalating conflicts between states on the international level.

Keywords: disinformation, hybrid activities, artificial intelligence, fake news, influencing

1. Bevezetés

A háborúk folyamán a megtévesztés művészetének alkalmazása nagyban befolyásolhatta a szemben álló felek közti harcok kimenetelét. A II. világháború során mindkét oldal előszeretettel alkalmazta a dezinformációs tevékenységeket és a propagandát, hogy a saját és az ellenséges államok civil lakosságát befolyásolhassák vagy félrevezessék. A dezinformációkat az évtizedek alatt több formában határozták meg, aminek köszönhetően a nemzetközi terminológiában rengeteg átfedés alakult ki az egyes fogalmi keretek között. A dezinformációk kapcsán a politikai diskurzusban előszeretettel alkalmazzák az álhírek vagy éppen a félretájékoztatás fogalmát. Az Európai Unió (EU) az elmúlt pár évben fontos lépéseket tett annak érdekében, hogy tagállamai egységes meghatározásokat használjanak a dezinformációs tevékenységek kapcsán. Ez a tanulmány a 2020 decemberében elfogadott és kiadott Európai Demokrácia Cselekvési Terv (EDAP) által meghatározott dezinformáció fogalmát alkalmazza:

„A dezinformáció olyan hamis vagy félrevezető tartalom, amelyet megtévesztés, illetve gazdasági vagy politikai haszonszerzés szándékával terjesztenek, és amely kárt okozhat a nyilvánosságnak.”²

A dezinformáció mint tág fogalmi keret alkalmazandó, amelybe az összeesküvés-elméletek is beleértendőek, ugyanakkor a dezinformáció része lehet külföldi befolyásolási tevékenységnek is, amellyel zavart kelthetnek a társadalomban, ezzel aláásva a döntéshozókba és a demokratikus berendezkedésbe vagy éppen a tudományba vetett bizalmat. Rengeteg tanulmány, tudományos cikk és könyv foglalkozik a dezinformációk kialakulásával és azok gyors terjedésének okával, amelyben a pszichológiai, társadalmi, technológiai tényezők is közrejátszanak. A koordináltan végzett dezinformációs tevékenység eleme lehet egy tágabb hibrid tevékenységnek, amely célzottan a demokratikus állami berendezkedés ellen irányul, akár geopolitikai célok elérése érdekében, ahogy arra a Krím-félsziget eseményei is rámutattak 2014-ben.

Ez a tanulmány elsősorban a 2016-os amerikai elnökválasztás kapcsán megjelenő és a Covid-19-járványt övező dezinformációs tevékenységek tekintetében kívánja bemutatni azok hatását és a bennük rejlő fenyegetések mértékét, ezután röviden kitér az elkövetkező években várható kihívásokra, amelyek a technológiai fejlődésnek köszönhetően lépnek majd fel.

² Európai Bizottság: *Az Európai Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Európai Demokráciára vonatkozó cselekvési tervről.* COM(2020)790 végleges (2020. december 3.) 21.

2. Választásokba való beavatkozás

2016-ban szinte az egész világot meglepetésként érte, amikor az ingatlanmágnás Donald Trump megnyerte az elnökválasztást. A kezdeti értetlenség után több vizsgálat is indult a választások tisztasága kapcsán, mind a média, mind a hatóságok részéről vizsgálták, hogy voltak-e külföldi törekvések és tevékenységek a választásokba való beavatkozás és a végeredmény befolyásolása érdekében. A Robert Mueller különleges ügyész által vezetett nyomozás és a nevével fémjelzett, több mint 400 oldalas jelentés rámutatott, hogy Oroszország részéről kiterjedt befolyásolási tevékenységgel avatkoztak be a 2016-os USA elnökválasztásba.³ Ennek legismertebb eleme az orosz trollfarmként elhíresült Internet Research Agency (IRA) tevékenysége volt.

A jelentés kifejti, hogy az IRA már 2014-ben megkezdte tevékenységét azáltal, hogy orosz ügynököket telepített az Egyesült Államok területére azzal a céllal, hogy a későbbi dezinformációs tevékenységének megalapozása érdekében képi anyagokat készítsenek és kutatásokat végezzenek. Ennek keretében több létező amerikai egyén személyazonosságát szerezték meg, és felmérték, hogy az amerikai társadalom körében melyek azok a témák, amelyek a legnagyobb forgalmat generálnák a közösségi oldalakon. A jelentés szerint az IRA 2016-ban folytatott tevékenységével több millió amerikai választópolgárhoz sikerült eljuttatniuk manipulált tartalmaikat, és több Facebook-csoport vezetése, valamint Instagram felhasználói fiók tartozott hozzájuk több százezer valódi amerikai követővel. Ennek köszönhetően az IRA által előállított tartalmakat nemcsak a lopott és hamis felhasználói fiókok, de amerikai politikai szereplők is megosztották és terjesztették követőik között.

2017-ben a Facebook képviselője egy meghallgatásán elmondta, hogy 470 IRA felhasználói fiókot sikerült azonosítaniuk, amelyek 2015 és 2017 között 80 ezer Facebook-bejegyzést hoztak létre, és ezek segítségével közel 126 millió amerikai sikerült elérniük.⁴ Az Oxfordi Egyetem kutatásai alapján az IRA elsődlegesen a Twitter közösségi oldalon kezdte meg tevékenységét, amelyen a választásokhoz közeledve 2015-ben havi szinten közel 60 ezer Twitter-bejegyzést sikerült megosztani. A Twitter egy még kiterjedtebb kampányról is beszámolt, amely valószínűleg az IRA-n is túlmutatóan, 36 ezer automatizált felhasználói fiók alkalmazásával 1,4 millió tweetet tett közzé, amelyek közel 288 millió megtekintést értek el a választásokig.⁵ A tevékenységek során elsősorban a társadalmat polarizáló témákra összpontosítottak, aminek célja a kisebbségi szavazók választásoktól való távoltartása volt. Erre az egyik példa a Black Matters US közösségi csoport megalkotása volt, ami a Facebook és Twitter mellett a Youtube közösségi videómegosztó platformon, a Google + és Tumblr közösségi oldalakon, valamint a Paypal pénzügyi vállalkozáson is aktív volt, aminek köszönhetően a különböző platformok összehangoltan tudták egymás posztjait megosztani

³ Sabrina Siddiqui: *What the Mueller report tells us about Trump, Russia and obstruction. The Guardian*, 2019. április 18.

⁴ U. S. Department of Justice: *Report On The Investigation Into Russian Interference In The 2016 Presidential Election*. Volume II of II. Washington, D.C., 2019. 14–15.

⁵ Christina Nemr – William Gangware: *Weapons of Mass Distraction Foreign State Sponsored Disinformation in the Digital Age*. Park Advisors, 2019. 17.

és különböző eseményeket promótálni.⁶ A Mueller-jelentés rámutat, hogy az orosz ténykedések nem merültek ki pusztán az IRA által végrehajtott dezinformációs tevékenységekben, tekintettel az Orosz Katonai Hírszerzés (GU) Hillary Clinton kampánya ellen irányuló kibertevékenységre, amelynek keretében sikeresen meghackelték, majd nyilvánosságra is hozták a demokrata elnökjelölt levelezését. A GU összehangolt „támadása” a választási adminisztrációért felelős entitásokat is érintette,⁷ ezzel is befolyásolva a voksolások kimenetelét annak érdekében, hogy Donald Trump republikánus jelöltet válasszák meg az Egyesült Államok 45. elnökének.

3. A Covid-19-világjárványt övező dezinformációs kampány

A 2019 novemberében a kínai Vuhan területéről elindult és mára a világ minden pontjára kiterjedő Covid-19-vírus okozta járvány kapcsán a kezdetektől fogva széles körű dezinformációs tevékenységekre került sor. A járványhelyzet miatt több országban is korlátozásokat vezettek be a lakóhelyelhagyás tekintetében, ami ahhoz is hozzájárult, hogy az otthonukba kényszerülő emberek számára az online tér lett az első számú információs fogyasztási felület. A járvány kitörése után, 2020 áprilisában az Egészségügyi Világszervezet (WHO) kezdeményezésére az Egyesült Nemzetek Szervezete közleményt adott ki az információs környezetben terjengő, járvánnyal kapcsolatos megtévesztő információk és álhírek által kialakult „infodémia” miatt.⁸

Az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) alá tartozó és elsősorban az orosz dezinformációk elleni stratégiai kommunikációval foglalkozó East StratCom Task Force által üzemeltetett EUvsDisinfo weboldal keretein belül folyamatosan vizsgálják az EU-t és szomszédságát érő dezinformációs tevékenységeket.⁹ A világjárvány során az EKSZ publikussá tette több, a Covid-19-vírust övező és az EU-t célzó dezinformációról szóló különleges jelentését. A jelentések rámutatnak arra, hogy a világjárvány kapcsán nem csupán Oroszország végez dezinformációs tevékenységeket, hanem több állami szereplő is köthető a veszélyes tartalmak és konspirációs elméletek életre hívásához.¹⁰ A dezinformációs tevékenységek széles skálájának alkalmazásával a külföldi szereplők sikeresen ásták alá a bizalmat az európai kormányok intézkedései és a vírus terjedésének megakadályozása érdekében tett fellépés jogossága kapcsán. Az állami szereplőkhöz visszavezethető dezinformációs tevékenységek kiterjedtsége és sokszínűsége következtében mind az európai, mind a harmadik állambeli célországok társadalmi körében elterjedtek a tudományos megalapozottságot teljes mértékben mellőző konspirációs elméletek és félrevezető – több esetben az egészségre is veszélyes – hamis információk. A 2020. április 2–22. közötti időszakot elemző jelentés alapján a koordinált dezinformációs tevékenységeknek köszönhetően az Egyesült

⁶ Philip N. Howard – Bharath Ganesh – Dimitra Liotsiou: *The IRA, Social Media and Political Polarization in the United States 2012–2018*. Computational Propaganda Research Project, University of Oxford, 2018. 9.

⁷ U. S. Department of Justice (2019): i. m. 45–49.

⁸ Antonio Guterres: *This is a time for science and solidarity*. United Nations, 2020. április 14.

⁹ EU vs Disinfo: <https://euvsdisinfo.eu/about/>

¹⁰ EEAS Special Report: *Disinformation on the Coronavirus – Short Assessment of the Information Environment*. EU vs Disinfo, 2020. március 19.

Királyság lakóinak egyharmada hitt abban, hogy a vodka alkalmas a kézfertőtlenítésre, illetve egyötöde gondolta úgy, hogy a vírust laborban fejlesztették ki. Az álhírek miatt, amelyek szerint az 5G hálózatnak köze van a koronavírus terjedéséhez, Hollandiában, Belgiumban és az Egyesült Királyságban is támadás érte az 5G rendszer tornyait és az azokat telepítő alkalmazottakat is.¹¹ A dezinformációs tevékenységek során a politikai és társadalmi törésvonalak mentén kialakult álhírek megalkotásával próbálták az ellenséges szereplők a társadalmi feszültségeket tovább mélyíteni. A legelterjedtebb álinformációk többek között a Covid-19-járvány kialakulását a migránsokhoz kötötték, vagy egy ember alkotta biológiai fegyvernek állították be, néhol egyenesen megkérdőjelezték a vírus létezését.¹² Az Európai Parlament Kutatószolgálatára által összeállított jelentésben kiemelték, hogy az *American Journal of Tropical Medicine and Hygiene* 2020. augusztusi adatai alapján 800 ember halála köthető közvetlenül az online platformon fellelhető hamis információkhoz, miután metanolt ittak a Covid-19-fertőzés elkerülése érdekében, emellett 5800 ember került kórházba, akiknek 60%-a megvakult.¹³

Az AVAAZ think tank Covid-19-járványt övező, a Facebookon terjedő félretájékoztatást és dezinformációs eseteket vizsgált. Az elemzéseik alapján a 104 különböző nyelven megjelent, a Covid-19-járványhoz kapcsolódó hamis információt tartalmazó bejegyzések 117 millió becslést tekintetérték el.¹⁴ Egy, a Pew Research Centerhez köthető vizsgálat alapján az amerikai lakosság 71%-a hallott arról az online térben terjedő konspirációs elméletről, amely szerint a Covid-19-világjárványt szándékosan terjesztették el nagyhatalmú emberek. Az amerikai lakosság 25%-a lát ebben az összeesküvés-elméletben valamennyi igazságot, míg 5% szerint az határozottan igaz és 20% szerint valószínűleg igaz.¹⁵

A Facebook 2021. márciusi jelentésében beszámol arról, hogy a közösségi oldal 2020. október és december között 1,3 milliárd hamis felhasználói fiókot és közel 100 külföldi beavatkozás kapcsán alkalmazott hálózatot távolított el a közösségi oldalról. Jelentésükben kitérnek arra, hogy 35 ezer ember foglalkozik a techóriásnál az álinformációk terjedésével szembeni küzdelemmel, valamint mesterséges intelligenciát is alkalmaznak ezen tartalmak kiszűrésére, aminek köszönhetően 12 millió a Covid-19-hez és védőoltásokhoz kapcsolódó hamis tartalmat távolítottak el az oldalról a járvány kezdete óta.¹⁶ A pandémia kapcsán vitathatatlan a közösségi oldalak szerepe az álhírek, a félretájékoztatás és az összeesküvés-elméletek terjedése tekintetében. Világszinten egyre több állam és nemzetközi szervezet foglalkozik a közösségi oldalak szerepének vizsgálatával és a szükséges szabályozások megtételével, ugyanakkor

¹¹ EEAS Special Report Update: *Short Assessment of Narratives and Disinformation around the COVID-19/ Coronavirus Pandemic (Updated 2 – 22 April)*. EU vs Disinfo, 2020. április 24.

¹² EEAS Special Report (2020): i. m.

¹³ Naja Bentzen – Thomas Smith: *The evolving consequences of the coronavirus ,infodemic’. How viral false coronavirus-related information affects people and societies across the world*. European Parliament Briefing, 2020. szeptember.

¹⁴ Avaaz: *How Facebook can Flatten the Curve of the Coronavirus Infodemic*. (2020. április 15.).

¹⁵ Katherine Schaeffer: *A look at the Americans who believe there is some truth to the conspiracy theory that COVID-19 was planned*. Pew Research Center, 2020. július 24.

¹⁶ Guy Rosen: *How We’re Tackling Misinformation Across Our Apps*. Facebook News, 2021. március 22.

a platformokon megjelenő hamis felhasználói fiókokkal, a nagyszámú megosztást és ezáltal gyors terjedést elérő álhírekkel még maguk a közösségi oldalak is küzdenek.

4. Rövid áttekintés az uniós fellépésről

Az EU a világ egyik, ha nem a legerősebb szabályozó hatalma. Az Unió szintjén több száz területtel foglalkoznak, a mezőgazdasági szabályoktól kezdve a versenypolitikán és a közösségi finanszírozás szabályain keresztül egészen a hibrid tevékenységekig.

Az EU először 2015-ben, a koordinált orosz tevékenységek kapcsán kezdett el foglalkozni a dezinformációkkal szembeni fellépéssel. A helyzet kezelése érdekében létrehozták az EKSZ alatt működő East StratCom Task Force-ot, ami az EU stratégiai kommunikációs tevékenységét látja el az EU keleti szomszédsága irányába, és az orosz dezinformációs tevékenységek felderítésével és leleplezésével járul hozzá az EU felkészültségének fejlesztéséhez. A 2016-os Közös Közlemény, a hibrid fenyegetésekkel szembeni fellépés közös kerete rögzítette az EU megközelítését a hibrid fenyegetésekkel szemben, és 22 intézkedést határozott meg annak érdekében, hogy az EU fejlessze felkészültségét a hibrid tevékenységek elleni küzdelem területén. A dokumentum kiemeli, hogy a hibrid fenyegetések eszközei lehetnek az erőteljes félretájékoztatási kampányok, amelyek a közösségi oldalak felhasználásával befolyásolják a politikai narratívákat és polarizálhatják a társadalmat.¹⁷

Az azóta eltelt időszakban az EU felfogása és értékelése a dezinformációkkal szemben egyre élesebb és átfogóbb lett. Az Unió szintjén a dezinformációkkal elsősorban a hibrid fenyegetések eszközeként számoltak, azonban az elmúlt évek eseményei – a 2016-os USA elnökválasztás, a Covid-19-világjárvány – rávilágítottak arra, hogy a dezinformációk a közösségi oldalak népszerűségének köszönhetően önmagukban is hatalmas kihívást jelentenek. A Tanács mellett működő Horizontális Hibrid Munkacsoport (*Horizontal Working Party on Enhancing Resilience and Countering Hybrid Threats*) célja, hogy támogassa a tagállamok közötti együttműködést és koherenciát az EU hibrid fenyegetésekkel szembeni fellépése kapcsán. Ennek keretében a munkacsoport a dezinformációk elleni küzdelem mellett stratégiai kommunikációval is foglalkozik.¹⁸

A közösségi oldalak egyre növekvő szerepe miatt az EU az elmúlt években egyre nagyobb hangsúlyt fektetett azok vizsgálatára, valamint működésük átláthatóbbá és szabályozhatóbbá tételére. A 2016-os USA-beli eseményekből okulva az EU a 2019-es Európai Parlamenti választások, valamint a 2020-as tagállami választások tisztaságának biztosítása érdekében, továbbá a voksolásokat érintő dezinformációs tevékenységekkel szemben 2019 márciusában felállította gyors riasztási rendszerét (*Rapid Alert System*). Ennek lényege, hogy a tagállamok és az uniós intézmények információkat tudjanak megosztani a választások kapcsán felmerülő dezinformációkról és befolyásolási tevékenységekről. A Bizottság Közös Közleményében kiemelte, hogy

¹⁷ European Commission: *Joint communication to the European Parliament and the Council Joint Framework on countering hybrid threats a European Union response*. JOIN(2016) 18 végleges (2016. április 6.).

¹⁸ Európai Unió Tanácsa: *Horizontal Working Party on Enhancing Resilience and Countering Hybrid Threats*. (é. n.)

a rendszert a Covid-19-járványt övező álhírek és koordinált külföldi dezinformációs tevékenységek miatt 2020 júniusában kiegészítették a Covid-19-cel kapcsolatos álhírekre fókuszáló résszel.¹⁹ Az EU a közösségi oldalak tekintetében is fontos lépéseket tett annak érdekében, hogy az azokon terjedő dezinformációkat visszaszorítsa. Az erre irányuló uniós gyakorlati kódex (*Code of Practice on Disinformation*) azonban csak az azt aláíró online platformok és közösségi oldalak, valamint a reklámpia szereplőire vonatkozik, ráadásul nagy hátránya, hogy önkéntes alapon működik, azaz az EU-nak nincs kényszerítő ereje abban az esetben, ha valamilyen problémát észlel. 2018 októberéig a Facebook, a Google, a Twitter, a Mozilla, valamint a reklámpia néhány szereplője írta alá a gyakorlati kódexet, amihez 2019 májusában a Microsoft, továbbá 2020 júniusában a TikTok is csatlakozott.²⁰

Az új digitális szolgáltatásokról szóló törvénycsomag hasonló célokat szolgál, mint a magatartási kódex, azonban erősebb jogi kötőerővel és a platformok méretéhez igazított kötelezettségi kerettel rendelkezik. A Digitális Média Observatórium az EU által kifejezetten a dezinformációk elleni fellépésre életre hívott kezdeményezés, amelynek célja egy, az EU-t lefedő tényellenőrzőkből (*fact-checkers*) és kutatókból álló hálózat létrehozása a dezinformációk ellenőrzése, megjelölése, jelentése és eltávolítása érdekében.²¹ A Bizottság által 2020 decemberében kiadott Európai Demokrácia Cselekvési Terv (EDAP) harmadik pillére a dezinformációk elleni küzdelem. A cselekvési terv a gyakorlati kódex tapasztalatai alapján annak átdolgozását tűzte ki célul, hogy az önszabályozó kialakítástól elmozduljon egy közös szabályozási keret felé, ami erősebb jogosítványokkal ruházza fel az EU-t a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabályjavaslattal összhangban.

A nyílt információkra alapuló EU-s fellépés mellett a hibrid fenyegetésekkel és az azok egyik eszközeként alkalmazott dezinformációkkal az EU Helyzetelemző Központjának (EU INTCEN) Hibrid Fúziós Cellája foglalkozik, amely a tagállamoktól származó minősített jelentésekre alapozva készít átfogó helyzetértékelést és elemzéseket az EU-s döntéshozók és a tagállami képviselők számára. Látható tehát, hogy az EU viszonylag átfogó keretet alakított ki a hibrid fenyegetések és köztük a dezinformációk elleni küzdelem kapcsán, ami más szereplők és országok számára is példát jelenthet a hatékonyabb fellépés terén.

5. Jövőre vonatkozó kilátások és technológiai kihívások

Az online platformok kialakulásával és széles körben való elterjedésével az információfogyasztási szokások is átalakultak, mára ezek a felületek lettek az első számú hírforrások. Ezzel párhuzamosan a dezinformációk terjesztése egyre olcsóbbá és egyszerűbbé vált. Az információk manipulálásával, az emberi érzelmekre ható tartalmak létrehozásával, illetve az ilyesfajta tevékenységből származó bevételeknek köszönhetően a dezinformációkat terjesztő oldalakkal és állami vagy nem állami szereplőkkel

¹⁹ European Commission (2016): i. m.

²⁰ European Commission: *Code of Practice on Disinformation*. (é. n.)

²¹ *The European Digital Media Observatory project kicks off*. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/european-digital-media-observatory-project-kicks>

szembeni küzdelem egyre nagyobb erőforrás- és időráfordítással jár, ami nem feltétlen hordozza magában a fellépés sikerességét. Bár több online platform is tett és tesz lépéseket a közösségi oldalakon keringő dezinformációk visszaszorítására, azonban ezek a folyamatok lassúak, körülményesek, és a közösségi oldal üzemeltetőjének sem minden esetben érdeke e tartalmak eltávolítása, tekintve, hogy a nagyszámú interakció hatására az oldal forgalma is megnövekszik, ami több haszonnal kecsegtet.

A kialakulóban lévő technológiák, a mesterséges intelligencia alkalmazásával előállított hamis videók (*deepfake*), valamint azok könnyen hozzáférhető, alacsony költségű változatai (*cheap fake*), továbbá a nem létező személyekről készült, mesterséges intelligencia által megalkotott képek és nagy mennyiségben előállítható hamis profil segítségével a dezinformációk terjedése a közeljövőben még nagyobb sebességgel és hatáskokkal lehet képes az emberi véleményeket formálni, társadalmi, vallási és etnikai csoportokat egymás ellen uszítani és választásokat befolyásolni. A küzdelmet övező problémák (egységesen elfogadott definíciók hiánya, a forrás felfedésének nehézsége és az emberek bizalmatlansága) rendezéséhez elengedhetetlen a demokratikus államok határozott és kompromisszumképes fellépése. A politikai akarat és a szabályozás kapcsán mindenképp szükség lesz a tudományos szereplők bevonására a problémák és kihívások minél hatékonyabb átláthatósága érdekében. A megfelelő – átlátható és világos, valamint a közönség igényeihez igazított – stratégiai kommunikáció megléte létfontosságú az álhírek, összeesküvés-elméletek és a külföldi beavatkozásokkal szembeni védekezés, valamint azok hatásainak enyhítése tekintetében. Mindemellett a technológiai fejlődés folyamatos nyomon követése és az azok jelentette kihívásokra való megfelelő válaszadást biztosító eszközök (tényellenőrzők, videó- és képellenoőrző szoftverek/algorithmusok) kifejlesztése és alkalmazása is indokoltá válik az elkövetkező években. A 2016-os és 2020-as USA elnökválasztás, valamint a Covid-19-világjárvány tapasztalatai alapján nem zárható ki az, hogy a 2022-es magyarországi parlamenti választások során ne kerülne sor – akár külföldi szereplők által folytatandó – dezinformációs tevékenységre a szavazás kimenetelének befolyásolása érdekében.

Felhasznált irodalom

- Avaaz: *How Facebook can Flatten the Curve of the Coronavirus Infodemic*. (2020. április 15.) Online: https://secure.avaaz.org/campaign/en/facebook_coronavirus_misinformation
- Bentzen, Naja – Thomas Smith: *The evolving consequences of the coronavirus ,infodemic'. How viral false coronavirus-related information affects people and societies across the world*. European Parliament Briefing, 2020. szeptember. Online: [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/652083/EPRS_BRI\(2020\)652083_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/652083/EPRS_BRI(2020)652083_EN.pdf)
- EEAS Special Report: *Disinformation on the Coronavirus – Short Assessment of the Information Environment*. EU vs Disinfo, 2020. március 19. Online: <https://euvs-disinfo.eu/eeas-special-report-disinformation-on-the-coronavirus-short-assessment-of-the-information-environment/?highlight=eeas>

- EEAS Special Report Update: *Short Assessment of Narratives and Disinformation around the COVID-19/Coronavirus Pandemic (Updated 2 – 22 April)*. EU vs Disinfo, 2020. április 24. Online: <https://euvsdisinfo.eu/eeas-special-report-update-2-22-april/?highlight=chinese>
- Európai Bizottság: *Az Európai Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Európai Demokráciára vonatkozó cselekvési tervről*. COM(2020)790 final (2020. december 3.)
- Európai Unió Tanácsa: *Horizontal Working Party on Enhancing Resilience and Countering Hybrid Threats*. (é. n.). Online: www.consilium.europa.eu/hu/council-eu/preparatory-bodies/horizontal-working-party-on-enhancing-resilience-and-countering-hybrid-threats
- European Commission: *Code of Practice on Disinformation*. (é. n.). Online: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/code-practice-disinformation>
- European Commission: *The European Digital Media Observatory project kicks off*. Online: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/european-digital-media-observatory-project-kicks>
- European Commission: *Joint communication to the European Parliament and the Council Joint Framework on countering hybrid threats a European Union response*. JOIN(2016) 18 végleges (2016. április 6.). Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016JC0018>
- Guterres, Antonio: *This is a time for science and solidarity*. United Nations, 2020. április 14. Online: www.un.org/en/un-coronavirus-communications-team/time-science-and-solidarity
- Howard, Philip N. – Bharath Ganesh – Dimitra Liotsiou: *The IRA, Social Media and Political Polarization in the United States 2012–2018*. University of Oxford, 2018. Online: <https://apo.org.au/sites/default/files/resource-files/2018-12/apo-nid211311.pdf>
- Nemr, Christina – William Gangware: *Weapons of Mass Distraction Foreign State Sponsored Disinformation in the Digital Age*. Park Advisors, 2019. Online: www.state.gov/wp-content/uploads/2019/05/Weapons-of-Mass-Distraction-Foreign-State-Sponsored-Disinformation-in-the-Digital-Age.pdf
- Rosen, Guy: *How We're Tackling Misinformation Across Our Apps*. *Facebook News*, 2021. március 22. Online: <https://about.fb.com/news/2021/03/how-we-re-tackling-misinformation-across-our-apps>
- Schaeffer, Katherine: *A look at the Americans who believe there is some truth to the conspiracy theory that COVID-19 was planned*. Pew Research Center, 2020. július 24. Online: www.pewresearch.org/fact-tank/2020/07/24/a-look-at-the-americans-who-believe-there-is-some-truth-to-the-conspiracy-theory-that-covid-19-was-planned/
- Sidiqqi, Sabrina: *What the Mueller report tells us about Trump, Russia and obstruction*. *The Guardian*, 2019. április 18. Online: www.theguardian.com/us-news/ng-interactive/2019/apr/18/mueller-report-trump-russia-key-takeaways
- U. S. Department of Justice: *Report on the Investigation into Russian Interference in the 2016 Presidential Election*. Volume II of II. Washington D.C., 2019. Online: www.justice.gov/storage/report_volume2.pdf